

MATERINSTVO KOT NAVDIH ZA PISANJE

Pisateljica Ela Peroci je lani praznovala 75. rojstni dan. Bolniška postelja jo je prisilila, da počasi zaključuje svoje delo, roka ne zmore več zapisovati. Njene zgodbe pa se niso utrudile. Vedno znova in znova, že od petdesetih let tega stoletja naprej, spremljajo otroke na poti v njihovo odrasčanje. *Moj dežnik je lahko balon*, na primer, ali pa slavna *Muca Copatarica*. Ti dve najbolj znani zgodbi in še petdeset drugih je ponatisnjenih v knjigi z naslovom *Povestice Tik-Tak*, ki jo je ob avtoričini obletnici izdala Založba Mladinska knjiga (1998).

Izbor je pripravila, uredila in s spremeno besedo opremila njena dolgoletna radijska sodelavka in prijateljica – Marinka Svetina. V njenem besedilu zasledimo celo vrsto zanimivih podatkov iz pisateljičinega življenja. Morda še najbolj nepoznan je ta, da je bila Perocijeva na začetku svoje poklicne poti zaposlena kot učiteljica v Zavodu za invalidno mladino v Kamniku. Pretresljiv opis njenega prvega delovnega dne med otroci, ki so kljub svoji veliki telesni prizadelosti uspeli ohraniti vedrino in igrivost, nam daje slutiti, da je pisateljičin topel in potrpežljiv odnos do otroških težav nastajal prav v tem obdobju. Službi v Kamniku je sledilo delo v uredništvih *Pionirja*, *Cicibana*, *Mladega sveta*, od leta 1962 pa v Uredništvu mladinskih in izobraževalnih oddaj na Radiu Ljubljana. V knjigi lahko preberemo kar nekaj dragocenih zgodb, ki so bile raztresene po radijskih oddajah in smo jih zato morda prezrli.

Nevpadljiva naslovnica; nežne, redko posejane ilustracije Jelke Godec Schmidt; mnogo besedila, ki zahteva zbranost – to vsekakor niso lastnosti knjige, ki bi jo današnji otroci, od vseh strani obdani s televizijami, računalniki, reklamami,

igračami in predmeti vseh vrst, izbrali kar sami od sebe. V njej ne bodo našli izrazito izklesanih junakov in drznih zapletov. V njej ni skoraj ničesar, kar bi na silo opozarjalo nase, kar bi na glas vabilo, kar bi obljubljalo. To tudi ni knjiga, ki bi jo brali z naglico, kaj lahko namreč spregledamo prefinjeno tkivo, razpeto čez besede, ki se dviguje nad običajno zgradbo zgodbe in se prav pogosto približuje poeziji. Slog Ele Peroci razpoznamo po posebno bogati domišljiji, v katero vsakemu bralcu ni prav lahko vstopiti. Izoblikoval se je v povojnem času, ko so v slovenski književnosti za otroke prevladoval partizanske zgodbe in spomini na kmečko okolje. Pisateljičina samosvoja svoboda v izražanju vsakdanjih dogodkov pa je takrat prinesla med mlade bralce novo svežino, nove motive, zasanjanost, ki je bila tisti dobi tuja in sprva ni naletela na dober sprejem.

Povejmo že na začetku, da Ela Peroci ni bila samo pisateljica in urednica radijskega programa za otroke, temveč predvsem mama. Materinstvo, to navidez povsem vsakdanjo vlogo v življenju mnogih ljudi, moramo še posebej izpostaviti, tudi zato, ker ji le redko pripisujemo zasluge za ustvarjalnost. Ela Peroci pa se z njo rada pohvali. To dragoceno izkušnjo je znala ceniti, iz nje je črpala moč, navdih. Zgodbe so nastajale v družinskem krogu in verjetno jih otroci najlepše poslušajo v varnem naročju staršev, ki jim poleg zgodbe s svojo lastno toplino zagotavljajo, da so vsi ti prijazni in razumevajoči odnosi in resničnosti mogoči, da si je treba prizadevati zanje, da je treba verjeti vanje. Vsi seveda nimajo te sreče. Pisateljica piše tudi za njih, vendar noče z ničemer umazati njihovega pravljicega zatočišča. Do-

sledno izpušča nasilje in se ne spopada s hudimi krivicami, ki se godijo otrokom povsod po svetu. Od zgodbe do zgodbe vztrajno uresničuje skrite želje, tolaži bolne in razočarane, vzpodbuja manj nadarjene ... Ta napor, da bi bil svet vendarle že enkrat dober in prijazen, je rdeča nit celotne knjige.

Pisateljica se ob soočenju z resničnostjo zašibi morda le enkrat, in to v svoji zadnji zgodbi, napisani leta 1988 in objavljeni leta 1996, z naslovom *Fantek in punčka*. V ospredju je njena pogosta tema – osamljenost. Toda tokrat ta osamljenost ni sama neprilagojenost v svetu odraslih ali otrok, v ozadju začutimo nov odtенок – otožnost človeka, ki se stara in ki se pripravlja na odhod. Igriva domišljija se prepleta z uhajajočimi podobami iz spomina, prežeta je trudom, da bi se vsaj nekaj, kar nepovratno izginja v morju časa, za vedno ohranilo: ljubljene osebe, predmeti, dogodki ...

V zadnjem delu zgodbe pisateljica zapiše:

Gledam v globino morja in ne vidim nič. Kam so valovi odnesli vse, kar smo imeli? »Ali imamo še kaj« vprašuje mama. »Nič,« reče oče. »Vse slabo se je ponovilo.«

S tem stavkom »Vse slabo se je ponovilo.« bi se zgodba lahko končala in v mnogih sodobnih literarnih delih se tako tudi konča. Toda Ela Peroci zbere dovolj moči, da pokliče na pomoč otroke, ki jim je ona sama tolikokrat pomagala, in grenkobo preobrne v novo upanje:

Andrej, Filip, Tonka, Jan, ljubi moji pri-

dite. Pomagajte fantku in punčki rešiti avtomobilčke iz morja, pomagajte jima poiskati stolčke ob morju, pomagajte jima poiskati mizico pogri se iz stare pravljice, zdaj na dnu morja, in postavite na mizico košarico rdečih češenj, dozorele so.

Trava v češnjem vrtu na oni strani sveta je postala temno zelena in visoko je zrasla, previsoko nad češnje. Fantek in punčka jo bosta pokosila. Pomagajte jima ...

Poleg Muce Copatarice in Jelke z dežnikom najdemo torej še celo vrsto zanimivih pripovedk, ki nimajo trdne pripovedne zgradbe. Te so otrokom morda manj zanimive, zato pa toliko bolj privlačne za odrasle bralce, čeprav se domišljiji prav povsod ne pustijo zapeljati.

Posebej kadar obljublja preveč, kadar hoče za vsako ceno ustvariti stanje zadovoljstva, izpolnitve. Takrat ji ne verjamemo, naše izkušnje te idealne podobe sveta pač ne morejo potrditi. Pisateljica pa je v svojem dobronamernem odnosu do sveta nepopustljiva. Takole utemeljuje svoje poslanstvo: »Moja pravljica je pogovor z otrokom, ki je preživel dan s svojo srečo ali žalostjo, v svoji igri ali pri delu, doma in med prijatelji, ko se mu ni izpolnila želja in ni dosegel uspeha, kot so ga dosegli drugi, ali pa je doživel nepopisno srečo in je zdaj nima s kom deliti. Zato mu želim v svoji pripovedi pomagati, da bi našel v njej samega sebe.«

Ta njena plemenita drža je zaznamovala celotno njeno poklicno in družinsko delo.

Polona Abram

(Objavljeno: Radio Trst A, petek, 8. maja 1998, ob 18.00, ponovitev, sobota, 9. maja 1998, ob 8.15.)